

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Program GALILEO: pomysły utworzenie Europejskiego Organu Nadzoru”

(2006/C 318/34)

Dnia 19 stycznia 2006 r., Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, działając na podstawie art. 29 ust. 2 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowił sporządzić opinię w sprawie: Program GALILEO: pomysły utworzenie Europejskiego Organu Nadzoru.

Sekcja ds. Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 18 lipca 2006 r. Sprawozdawcą był Stéphane BUFFETAUT.

Na 429. sesji plenarnej w dniach 13-14 września 2006 r. (posiedzenie z dnia 13 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 200 do 4 — 2 osoby wstrzymały się do głosu — przyjął następującą opinię.

1. Wnioski i zalecenia

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przywiązuje ogromną wagę do powodzenia programu GALILEO. Dlatego też podkreśla, że okres przejściowy między Wspólnym Przedsiębiorstwem GALILEO a Organem Nadzoru GALILEO powinien przebiegać bez przeszkód. W tym celu EKES zaleca, aby:

- wprowadzić plan przeniesienia działań Wspólnego Przedsiębiorstwa na Organ Nadzoru w celu zapewnienia bezpieczeństwa prawnego,
- uregulować pod względem prawnym i praktycznym kwestię przeniesienia na Organ Nadzoru działań prowadzonych przez podmioty z krajów trzecich (Chiny i Izrael) powiązanych ze Wspólnym Przedsiębiorstwem,
- zapewnić skuteczne przeniesienie salda dostępnych środków Wspólnego Przedsiębiorstwa na Organ Nadzoru,
- nie dopuścić do nakładania się kompetencji między Wspólnym Przedsiębiorstwem a Organem Nadzoru do dnia zakończenia działalności Wspólnego Przedsiębiorstwa,
- uniknąć braku ciągłości w przebiegu negocjacji dotyczących umowy koncesyjnej,
- zapewnić międzynarodową odpowiedzialność państw wprowadzających na orbitę satelity z konstelacji GALILEO.

2. Wprowadzenie

2.1 Przejęcie działalności Wspólnego Przedsiębiorstwa GALILEO (GJU) przez Organ Nadzoru GALILEO (GSA) musi zostać ukończony w 2006 r. Przyszłe powodzenie programu GALILEO wymaga, aby przejęcie działalności odbywało się w jak najlepszych warunkach z punktu widzenia prawnego, ludzkiego, finansowego i budżetowego.

2.2 Z tych samych względów należy zapewnić ciągłość w negocjacjach zapoczątkowanych przez Wspólne Przedsiębiorstwo w sprawie umowy koncesyjnej, które będą kontynuowane przez Organ Nadzoru.

2.3 Należy wreszcie poruszyć szczególną kwestię odpowiedzialności międzynarodowej państw w ramach programu GALILEO. Jej uregulowanie powinno nastąpić w wyznaczonym terminie, który pokrywa się z terminem zakończenia negocjacji w sprawie umowy koncesyjnej i przyszłego wprowadzenia na orbitę satelitów z konstelacji GALILEO.

3. Uwagi ogólne

3.1 Opis programu GALILEO

3.1.1 Program GALILEO jest wielkim projektem naukowo-technicznym sygnowanym przez Unię Europejską. System nawigacji przez satelitę stanowi strategiczne wyzwanie, którego Europa nie może pominąć. Stąd jej decyzja w sprawie finansowania i utworzenia własnego globalnego nawigacyjnego systemu satelitarnego (GNSS) na wzór Stanów Zjednoczonych i Rosji.

3.1.2 GALILEO oznacza precyzyjną, solidną, gwarantowaną i całościową obsługę pozycjonowania w skali planetarnej. Świadczone usługi nawigacji i pozycjonowania będą miały charakter autonomiczny i zostaną objęte kontrolą cywilną przy jednoczesnym zapewnieniu kompatybilności i interoperacyjności z dwoma istniejącymi systemami wojskowymi: amerykańskim systemem GPS (*Global Positioning System*) i rosyjskim systemem GLONASS. GALILEO będzie ponadto gwarantował zabezpieczoną obsługę rządową, dostępną we wszelkich okolicznościach dla upoważnionych użytkowników.

3.1.3 Europejski system będzie obejmował konstelację trzydziestu satelitów i stacji ziemnych, koniecznych dla optymalnego funkcjonowania systemu, które powinny rozpocząć działanie pod koniec 2010 r.

3.1.4 Program ten jest realizowany i wspierany przez dwóch głównych partnerów: Unię Europejską, reprezentowaną przez Komisję Europejską, i Europejską Agencję Kosmiczną (ESA). Komisja Europejska i ESA powołały Wspólne Przedsiębiorstwo GALILEO (GJU), odpowiedzialne za nadzorowanie programu i zarządzanie środkami finansowymi, które Unia Europejska przeznaczyła na program GALILEO.

3.1.5 Po fazie walidacji na orbicie (faza IOV — *In Orbit Validation*) GJU przekaże pełny system Organowi Nadzoru (GALILEO Supervisory Authority — GSA), pełniącemu funkcję wspólnotowej agencji wykonawczej. Organ Nadzoru będzie odpowiedzialny za podpisanie umowy koncesyjnej z grupą prywatnych przedsiębiorstw.

3.1.6 Całkowity koszt programu GALILEO na etapie projektowania, opracowywania i walidacji na orbicie jest szacowany na 1,5 miliarda euro.

3.1.7 Umowa koncesyjna jest obecnie negocjowana między GJU a konsorcjum przedsiębiorstw europejskich (AENA, ALCATEL, EADS, FINMECCANICA, HISPASAT, IMMARSAT, TELEOP, THALES).

3.1.8 Zasady przekazania działalności między GJU a GSA są obecnie określane. Należy dopilnować, aby nie doszło do opóźnień, komplikacji i podwójnych kosztów.

3.2 Wspólne Przedsiębiorstwo GALILEO (GJU — GALILEO Joint Undertaking)

3.2.1 Wspólne Przedsiębiorstwo zostało powołane na mocy decyzji Rady Unii Europejskiej, wydanej w formie rozporządzenia nr 876/2002 z dnia 21 maja 2002 r., przyjętego na podstawie art. 171 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Artykuł ten stanowi, że „Wspólnota może tworzyć wspólne przedsiębiorstwa lub jakiegokolwiek inne struktury niezbędne do skutecznego wykonywania wspólnotowych programów badawczych, rozwoju technologicznego i demonstracyjnych”. W załączniku do rozporządzenia znajduje się statut GJU.

3.2.2 Członkami GJU są:

- Wspólnota Europejska reprezentowana przez Komisję,
- Europejska Agencja Kosmiczna (ESA).

3.2.3 Art. 1 lit. b statutu przewiduje, że przedsiębiorstwa, w tym przedsiębiorstwa z państw trzecich, mogą stać się członkami Wspólnego Przedsiębiorstwa. Z tego względu w jego skład wchodzi obecnie podmiot chiński (*National Remote Sensing Center of China* — NRSCC) i izraelska spółka handlowa (MATIMOP). Obydwa podmioty są członkami Rady Administracyjnej z prawem do głosowania proporcjonalnie do wkładów.

3.2.4 GJU posiada złożoną osobowość prawną właśnie ze względu na skład Rady Administracyjnej. Zgodnie z rozporządzeniem powinno być ono traktowane jako organizacja międzynarodowa podlegająca europejskiemu prawodawstwu podatkowemu w kwestiach związanych z podatkami obrotowymi i akcyzą. Rozporządzenie precyzuje również, że GJU nie realizuje celu gospodarczego. Według Komisji osobowość prawną GJU jest w większym stopniu zbliżona do stowarzyszenia niż do przedsiębiorstwa handlowego, gdyż Wspólne

Przedsiębiorstwo nie osiąga zysków i utrzymuje się jedynie z wkładów swoich członków. Dlatego też belgijskie władze podatkowe (GJU podlega prawu belgijskiemu w kwestiach, które nie są regulowane wymienionym rozporządzeniem), uznały, że nie jest to spółka handlowa, lecz osoba prawna (o charakterze zbliżonym do stowarzyszenia w prawie belgijskim).

3.2.5 Kapitał GJU dzieli się w następujący sposób:

— Komisja Europejska	520 milionów euro,
— ESA	50 milionów euro,
— NRSCC	5 milionów euro,
— MATIMOP	5 milionów euro.

3.2.6 Ze względu na szczególny charakter prawny GJU oraz fakt, że utrzymuje się ono jedynie z wkładów swoich członków, Komisja zaproponowała, aby termin „kapitał” zastąpić określeniem „wkłady”. Proponowana poprawka wymagała zmiany statutu, która została zatwierdzona przez Radę Administracyjną GJU 2 czerwca 2006 r. Europejski Trybunał Obrachunkowy podkreślił zresztą, że stosowanie terminu „kapitał” nie jest odpowiednie, gdyż linia budżetowa, której podlega GJU, nie dopuszcza wkładów kapitałowych.

3.2.7 Głównym zadaniem GJU jest realizacja programu GALILEO podczas fazy rozwojowej przy wykorzystaniu środków publicznych i prywatnych oraz umożliwienie przeprowadzenia znaczących przedsięwzięć demonstracyjnych. Zadaniem GJU jest również zainicjowanie działań badawczo-rozwojowych koniecznych do realizacji fazy rozwojowej, koordynowanie działań poszczególnych krajów w tym zakresie i w konsekwencji zarządzanie umowami na badania zawieranimi z tytułu programu ramowego Komisji Europejskiej w dziedzinie badań i rozwoju (6. RPBR).

3.2.8 Wspólnym Przedsiębiorstwem kierują:

- Rada Administracyjna,
- Komitet Wykonawczy,
- Dyrektor.

3.2.9 Rada Unii Europejskiej powołała ponadto Radę Nadzorczą i Radę Bezpieczeństwa, które mają kontrolować działania GJU.

3.2.10 GJU zostało powołane na okres czterech lat, licząc od dnia 28 maja 2002 r. (data publikacji w DzU), co odpowiada wstępnemu okresowi fazy rozwojowej programu GALILEO. Rozporządzenie przewiduje, że okres działalności GJU może zostać przedłużony do zakończenia fazy rozwojowej, niemniej jednak nie określa zasad przedłużania. Ze względu na utworzenie GSA Komisja zaproponowała, aby GJU zakończyło działalność z dniem 31 grudnia 2006 r., co wymaga zmiany statutu załączonego do rozporządzenia Rady

(WE) nr 876/2002 z 21 maja 2002 r. oraz opinii Parlamentu Europejskiego i EKES-u. Po przeprowadzeniu konsultacji z Radą Nadzorczą GJU oraz z Komitetem Sterującym ESA — procedura w tej sprawie została uruchomiona w dniu 10 marca 2006 r. — Rada Administracyjna GJU zaaprobowala 2 czerwca 2006 r. zmianę statutu, co pozwoliło Komisji na przyjęcie 29 czerwca 2006 r. wniosku w sprawie rozporządzenia zmieniającego statut GJU. Rozporządzenie to zostało przekazane do zatwierdzenia Radzie UE.

3.2.11 Wola upowszechnienia stosowania systemów nawigacji satelitarnej i umożliwienia podmiotom z państw trzecich uczestnictwa w GJU doprowadziła do podpisania umów międzynarodowych między Unią Europejską a niektórymi państwami trzecimi (Chinami, Izraelem, Indiami, Ukrainą i innymi). Umowy z innymi państwami trzecimi (Marokiem, Koreą, Rosją, Argentyną) są obecnie negocjowane. Umowy wyraźnie wykluczają wszelką współpracę w obszarach zarezerwowanych do zastosowań rządowych. GJU zawarło dwie umowy techniczne o współpracy z podmiotami dwóch krajów (chińskim *National Remote Sensing Center* i izraelskim MATIMOP), co zgodnie ze statutem Wspólnego Przedsiębiorstwa pozwala przedstawicielom tych krajów zasiadać w Radzie Administracyjnej GJU.

3.2.12 Art. 21 statutu GJU przewiduje rozwiązanie Wspólnego Przedsiębiorstwa.

3.3 Organ Nadzoru GALILEO (GSA)

3.3.1 Organ został utworzony na mocy decyzji Rady Unii Europejskiej, która przyjęła formę rozporządzenia nr 1321/2004 z dnia 12 lipca 2004 r. Ma on charakter agencji wspólnotowej posiadającej osobowość prawną.

3.3.2 Jego zadaniem jest zarządzanie interesem publicznym w zakresie europejskich programów GNSS (globalny nawigacyjny system satelitarny) i odgrywanie wobec nich roli organu wykonawczego.

3.3.3 Zadania Organu, określone w art. 2, obejmują:

- gospodarowanie funduszami europejskimi specjalnie mu przyznanymi na realizację programów GNSS i kontrolę ich wykorzystania,
- zawarcie umowy koncesyjnej z wybranym konsorcjum, które będzie odpowiedzialne za rozmieszczenie i obsługę systemu GALILEO,
- przejęcie kontroli nad porozumieniem z operatorem gospodarczym, któremu powierzono obsługę EGNOS (Europejski Geostacjonarny System Pokrycia Nawigacyjnego),

- zarządzanie częstotliwościami (koordynacja, prawo korzystania, stosunki z posiadaczem koncesji),
- modernizację systemu i jego rozwój,
- certyfikację składników systemu,
- zarządzanie aspektami związanymi z bezpieczeństwem systemu.

3.3.4 Należy podkreślić, że GSA będzie właścicielem systemu, a w szczególności aktywów zgromadzonych przez właściciela koncesji oraz będzie odpowiedzialne za ochronę i waloryzację inwestycji przeprowadzonych przez Wspólnotę.

3.3.5 Organem Nadzoru GALILEO kierują Rada Administracyjna (po jednym przedstawicielu każdego państwa członkowskiego i Komisja), Komitet ds. Zabezpieczenia i Bezpieczeństwa Systemu i Komitet Naukowo-Techniczny. Dyrektor wykonawczy reprezentuje Organ i odpowiada za jego zarządzanie.

3.4 *Kwestie prawne, techniczne i finansowe oraz ryzyko związane z przeniesieniem działalności między GJU a GSA*

3.4.1 Okres przejściowy między GJU a GSA.

Zasady regulujące przekazanie działalności między GJU a GSA nie zostały jeszcze jasno określone przez Komisję. Zgodnie z nieoficjalnym dokumentem Komisji przygotowanym przez DG ds. Energii i Transportu ⁽¹⁾ istnieje możliwość wymiany pism lub zawarcia protokołu uzgodnień między dwoma podmiotami w celu wyznaczenia zasad współpracy i zapewnienia komplementarności, która pozwoli uniknąć wszelkich nakładających się działań.

3.4.2 O ile w momencie uruchamiania programu GALILEO zadania powierzone dwóm podmiotom miały różny charakter i harmonogram realizacji, dzisiaj wydaje się, że ze względu na opóźnienie fazy rozwojowej (około 2 lata) i rzeczywiste uruchomienie GSA (mianowanie dyrektora w maju 2005 r.), konieczne jest, z przyczyn gospodarczych, prawnych i technicznych, upoważnienie GSA do działania i jak najszybsze rozwiązaniem GJU ⁽²⁾, jeszcze przed zakończeniem fazy rozwojowej i walidacji. W tym celu należy zapewnić stopniowe przeniesienie zadań GJU na GSA, w tym zarządzania umowami na badania zawartymi przez GJU. W szczególności już teraz należy zdecydowanie zaangażować personel GSA w proces negocjacji umowy koncesyjnej, która ma być podpisana i nadzorowana przez organ wykonawczy.

⁽¹⁾ Powołanie Organu Nadzoru Galileo — dokument na potrzeby dyskusji w ramach Komitetu Wykonawczego z dnia 24 czerwca 2004 r., TREN E/4/OO/bp D 11090 (2004) z dnia 24 czerwca 2004, s. 1

⁽²⁾ Należy przypomnieć, że początkowa data zakończenia działalności GJU została wyznaczona na 28 maja 2006 r. (por. powyżej okres działalności GJU).

3.4.3 Obecnie przewiduje się, że GJU zakończy działalność z dniem 31 grudnia 2006 r., z zastrzeżeniem zatwierdzenia zmiany statutu Wspólnego Przedsiębiorstwa przez jego członków. Wstępny plan przekazania działalności i wiedzy praktycznej przez GJU został sporządzony przez dyrektorów GJU i GSA, a następnie przedłożony Radzie Nadzorczej i Radzie Administracyjnej GJU w lutym 2006 r. Plan ten powinien zostać sprecyzowany i dostosowany, tak aby przekazanie odbyło się jak najszybciej i w jak najlepszych warunkach.

3.4.4 W okresie przejściowym obydwie podmioty muszą ściśle współpracować, aby umożliwić harmonijne i łagodne przejście działalności i wiedzy praktycznej. Okres przejściowy powinien również pozwolić GSA na osiągnięcie pełnej operacyjności, aby uniknąć wszelkiego ryzyka braków kadrowych w momencie realizacji głównych działań decydujących o powodzeniu programu.

3.4.5 Należy zaplanować działania w związku z zatrzymaniem działalności pod koniec grudnia 2006 r., aby otworzyć etap likwidacji na początku 2007 r. Powinno to również nastąpić jak najwcześniej, tak aby organ wykonawczy mógł określić i wdrożyć zasady bezpieczeństwa i zabezpieczenia w odniesieniu do programu GALILEO, określić zasady dotyczące praw własności intelektualnej, skoordynować działania i stanowiska państw członkowskich w kwestii częstotliwości niezbędnych do korzystania z systemu GALILEO.

3.4.6 Plan na okres przejściowy powinien przewidywać środki, które pozwolą zapewnić spójność działań prowadzonych przez każdy z dwóch podmiotów oraz warunki rozwiązywania ewentualnych sporów między nimi. Dotychczas ustalono, że dyrektor DG ds. Energii i Transportu będzie pełnił funkcję mediatora między GJU a GSA w przypadku trudności podczas okresu przejściowego.

3.5 Zapewnienie bezpieczeństwa prawnego podczas przekazywania aktywów między GJU a GSA przez ustalenie konkretnego planu przekazywania działalności

3.5.1 W swoim obecnym brzmieniu rozporządzenie powołujące Organ Nadzoru nie przewiduje jego udziału w fazie rozwojowej, za którą odpowiedzialność ponosi ESA. Należy je zatem zmienić, aby przyznać tę kompetencję Organowi Nadzoru. W związku z tym konieczna jest opinia Parlamentu (opinia EKES nie jest obowiązkowa). Porozumienie między GJU a GSA powinno zapewnić bezpieczeństwo prawne czynności związanych z przekazywaniem Organowi Nadzoru aktywów GJU i określać konkretny plan przenoszenia działalności wraz ze sprecyzowaniem ról różnych zainteresowanych organów i podmiotów, dokładnym wyszczególnieniem aktywów i pasywów, konkretnych zasad przeniesienia, zaplanowaniem fazy przejściowej, podaniem czynności, które należy wykonać, konsekwencji finansowych i podatkowych przeniesienia itp. Decyzje, które należy podjąć w kwestii zasad przeniesienia aktywów GJU na GSA, będą wymagać udziału różnych

podmiotów, na przykład Rady Nadzorczej GJU, Rady Administracyjnej GJU, Rady ESA, Rady Administracyjnej Organu Nadzoru GALILEO, Komisji Europejskiej, Rady i Parlamentu Europejskiego.

3.5.2 Chociaż art. 6 statutu GJU stanowi, że Wspólne Przedsiębiorstwo posiada wszelkie aktywa materialne i niematerialne stworzone lub przekazane mu do celów fazy rozwojowej programu GALILEO, należy zaznaczyć, że wiele elementów opracowanych w ramach programu GALILEO, w tym satelity, nie będą prawdopodobnie własnością GJU, lecz ESA, z tytułu programu GalileoSat. W rzeczywistości z art. IV w załączniku III do Konwencji ESA wynika, że ESA, występując w imieniu uczestniczących państw, jest właścicielem satelitów, systemów kosmicznych i innych dóbr wytworzonych w ramach programu ESA, a także instalacji i sprzętu, które zostały zakupione podczas jego realizacji. Decyzję o wszelkim zbyciu własności podejmuje zatem Rada ESA. Wydaje się więc, że o ile Rada ESA nie postanowi przenieść własności lub zbyć licencji użytkowania na rzecz GJU, Wspólne Przedsiębiorstwo nie posiada żadnych praw do tych elementów. Komisja Europejska uważa natomiast, że w powyższych okolicznościach stosuje się prawo wspólnotowe, a po zmianie statutu GSA i GJU oraz rozwiązaniu Wspólnego Przedsiębiorstwa cały majątek zostanie automatycznie przeniesiony na Organ Nadzoru. Może zatem istnieć rozbieżność w wykładni przepisów między ESA a Komisją Europejską.

3.5.3 Wydaje się w konsekwencji, że powyższa sytuacja może wywoływać dyskusje w sprawie wykładni art. 7 umowy między GJU a ESA, który stanowi, że ESA nabydzie na rzecz GJU własność satelitów i innych dóbr materialnych i niematerialnych wytworzonych w ramach programu.

3.5.4 Pojęcie „na rzecz” jest interpretowane przez ESA na podstawie art. IV załącznika III do konwencji ESA. W tym kontekście wyrażenie to oznacza, że ESA nabywa wyniki działań realizowanych na rzecz państw uczestniczących w programie ESA, natomiast państwa mogą wystąpić do Agencji o bardziej lub mniej restrykcyjną licencję na wykorzystanie wyników w zależności od swoich potrzeb (wykorzystywanie w celach handlowych, naukowych itp.).

3.5.5 Wydaje się, że takie stanowisko jest zgodne z tekstem deklaracji programu GalileoSat (art. 12), która stanowi, że ESA jest właścicielem wszystkich elementów materialnych i niematerialnych programu GalileoSat.

3.5.6 W przypadku EGNOS Agencja jest jedynie właścicielem elementów materialnych w imieniu państw uczestniczących w programie, tymczasem prawa własności intelektualnej należą do wykonawców ESA zgodnie z zasadami stosowanymi przez Agencję.

3.5.7 Zatem określenie „nabyty przez ESA na rzecz GJU” jest interpretowane przez ESA jako „nabyty przez ESA w interesie GJU”.

3.5.8 Z dyskusji z ESA nie wynika jednak, że nie zamierza ona przekazać GJU lub GSA posiadanych aktywów. Agencja oznajmiła natomiast, że przekazanie wymaga zgody Rady ESA (zwykła większość) i że należy określić jego zasady. ESA opowiada się za wariantem przeniesienia bezpośredniego z Agencji do GSA ze względów podatkowych i praktycznych, biorąc pod uwagę, że w takim przypadku podmioty z państw trzecich, które uczestniczą w kapitale GJU, nie posiadałyby praw do elementów, których własność ESA miałyby przekazać. Elementy te nie wchodziłyby w skład majątku GJU i nie podlegałyby zasadom rozwiązania Wspólnego Przedsiębiorstwa.

3.5.9 Szczególny przypadek elementów i praw własności intelektualnej należących do państw trzecich jest regulowany w umowach międzynarodowych zawartych między Unią a państwami trzecimi nienależącymi do UE oraz między podmiotami państw trzecich a GJU ⁽³⁾.

3.5.10 Wydaje się jednak, że z rozporządzenia w sprawie GSA wyraźnie wynika, że Organ Nadzoru jest właścicielem wszystkich środków materialnych i niematerialnych, które zostaną mu przekazane przez GJU po zakończeniu fazy rozwojowej lub zostaną wytworzone i opracowane przez posiadacza koncesji podczas fazy rozmieszczania i fazy operacyjnej. Rozporządzenie GSA przewiduje, że zasady przeniesienia własności GJU zostaną określone w procedurze likwidacji przewidzianej w art. 12 statutu GJU. Jeżeli chodzi o EGNOS, Organ jest właścicielem wszystkich środków materialnych i niematerialnych należących do EGNOS, z zastrzeżeniem porozumienia z inwestorami EGNOS w sprawie warunków i zasad przeniesienia przez ESA własności całości lub części instalacji i sprzętu nabytych w ramach EGNOS. Takie sformułowanie pozwala wnioskować, że z punktu widzenia Komisji jakakolwiek procedura przeniesienia między GSA a ESA nie będzie konieczna, gdyż wszystkie środki materialne i niematerialne należą do GJU (w przeciwieństwie do wykładni przyjętej obecnie przez ESA na podstawie Konwencji i deklaracji programowej).

3.5.11 Czynności prawne, które należy przeprowadzić, obejmują przede wszystkim:

— zmianę statutu GJU, aby wyznaczyć dzień 31 grudnia 2006 r. jako datę likwidacji GJU i zakończenia czynności

⁽³⁾ Udział państw trzecich nienależących do UE w programie Galileo jest przedmiotem umów międzynarodowych negocjowanych przez UE w imieniu państw członkowskich w wyniku negocjacji postanowień umowy przez Komisję Europejską z upoważnienia Rady. Pierwsza umowa została podpisana z Chinami w październiku 2003 r. Jest ona obecnie ratyfikowana przez państwa członkowskie. Zgodnie z umowami państwa trzecie powinny wyznaczyć podmiot uczestniczący w kapitale GJU (por. powyżej –Współpraca międzynarodowa).

przekazania działalności między GJU a GSA oraz ustanowienie okresu likwidacji, którego długość należy określić;

— zmianę rozporządzenia w sprawie GSA, tak aby uwzględnić zadania przekazane przez GJU Organowi Nadzoru (pilotowanie fazy rozwojowej i walidacji w locie, zarządzanie działaniami wynikającymi z europejskich ramowych programów badań i rozwoju lub nadzór nad rozwojem technicznym systemu operacyjnego i zarządzanie nim) ⁽⁴⁾.

3.6 Plan przeniesienia działań krajów trzecich między GJU a GSA

Należy szybko rozpocząć negocjacje dotyczące przeniesienia działań prowadzonych przez podmioty w państwach trzecich w ramach zawarcia aneksów w sprawie przeniesienia między GSA, GJU i zainteresowanymi podmiotami. Należy zawrzeć umowy ze wspomnianymi podmiotami, aby antycypować ich stanowisko w stosunku do likwidacji GJU i ich przyszłego miejsca i przyszłej roli w GSA. Przepisy rozporządzenia powołującego GSA stanowią, że państwa trzecie, zwłaszcza te, które uczestniczyły w poprzednich fazach programu, powinny mieć możliwość uczestnictwa w GSA, pod warunkiem że wcześniej zawarły ze Wspólnotą porozumienie określające charakter, zakres i zasady uczestnictwa w pracach Organu, w tym postanowienia dotyczące udziału w inicjatywach Organu, wkładów finansowych i personelu. Wydaje się, że reakcja podmiotów z krajów trzecich na decyzję wstrzymania działalności GJU przed zakończeniem fazy walidacji na orbicie (faza IOV — *In Orbit Validation*) może zależeć od miejsca, które będą zajmować w GSA. NRSCC i MATIMOP mogłyby się zatem domagać zwrotu części wkładów ze względu na zakończenie działalności GJU. Kwestia udziału państw trzecich w Radzie Administracyjnej również pojawi się podczas negocjacji. Pierwsze rozmowy na ten temat przed instancjami wspólnotowymi ukazują różnicę poglądów między państwami członkowskimi — niektóre z nich nie chcą przyznawać prawa głosu państwom trzecim, inne podkreślają ryzyko podważenia bezpieczeństwa systemu w przypadku zbyt otwartości na państwa trzecie. Wydaje się jednak, że wszyscy zgadzają się co do tego, że udział państw trzecich w Radzie Administracyjnej GSA nie powinien podważać sprawowania nadzoru nad systemem przez UE. Można ponadto przyznać uprzywilejowaną pozycję (na określonych warunkach) krajom europejskim nienależącym do UE (Norwegia i Szwajcaria). Rozwiązaniem mogłoby być zgrupowanie państw trzecich w odpowiedniej strukturze, która pozwoliłaby im na zajmowanie stanowiska w stosunku do decyzji podejmowanych przez GSA.

⁽⁴⁾ Komisja wydała w tej sprawie dwie noty informacyjne skierowane do członków Rady Administracyjnej GJU: „Zmiany w statucie GJU a przeniesienie działalności między GJU a GSA”, TREN B5 D(2006) z dnia 18 stycznia 2006 r. i „Przewidywane zmiany w rozporządzeniu w sprawie GSA a przeniesienie działalności między GJU a GSA”, TREN B5 D(2006) z dnia 19 stycznia 2006 r.

3.7 Ograniczenie dublowania się kompetencji

3.7.1 Należy wprowadzić plan zmniejszenia personelu GJU zgodnie z precyzyjnym harmonogramem, spójnym z planowanym przeniesieniem działań, aby uniknąć zbyt dużej liczby pracowników pod koniec grudnia 2006 r., przeanalizować umowy o pracę i upewnić się, że nie będzie ryzyka sporów o zakończenie umowy, mogących blokować przeniesienie aktywów. Należy zauważyć, że przewiduje się pozostawienie około 24 osób do zakończenia negocjacji w sprawie umowy koncesyjnej, co ma nastąpić najpóźniej w dniu 31 grudnia 2006 r. Faza likwidacji GJU po 31 grudnia 2006 r. powinna zostać przeprowadzona przez około sześć osób.

3.7.2 Ponadto należy mieć jasną wizję przejmowania kontroli przez GSA, a w szczególności planu zatrudnienia pracowników agencji, by zapewnić kompatybilność z planem przekazania działalności przez GJU. Należy zauważyć, że GSA musi przestrzegać procedur wspólnotowych i sprostać ograniczeniom w zakresie rekrutacji pracowników (poziom wynagrodzeń, trzyletni, ograniczony czas trwania umów, wciąż niewyznaczona ostateczna siedziba agencji), które blokują proces organizacyjny GSA.

3.8 Aspekty finansowe i budżetowe

3.8.1 Po zakończeniu działalności GJU należy przekazać GSA niewykorzystane środki finansowe (szacowane na około 46 milionów euro). Komisja chce, aby przekazanie funduszy między GJU a GSA odbyło się w momencie, gdy Organ Nadzoru zostanie uprawniony do zarządzania zakończeniem fazy rozwojowej. W ten sposób w okresie likwidacji Wspólne Przedsiębiorstwo będzie dysponowało jedynie funduszami niezbędnymi do zakończenia działalności.

3.8.2 Zmieniony budżet GJU na 2006 r., zwiększony o 7 milionów euro w stosunku do budżetu przegłosowanego w 2005 r., przewidującego zamknięcie Wspólnego Przedsiębiorstwa w maju 2006 r. (zamiast 14 milionów euro, których GJU domagało się pierwotnie, nie uwzględniając przeniesienia działalności na GSA), pozwala z największą elastycznością pokryć koszty przeniesienia działalności na GSA najpóźniej przed końcem 2006 r. Zmieniony budżet został przyjęty przez Radę Administracyjną i Radę Nadzorczą GJU pod koniec lutego.

3.8.3 Budżet GSA na 2006 r. musi natomiast uwzględniać konieczność zatrudnienia dodatkowych pracowników w ciągu 2006 r. Należy go w konsekwencji zwiększyć. W dniu 23 stycznia 2006 r. nowy projekt budżetu na 2006 r. (na kwotę około 8 milionów euro, zamiast początkowych 5 milionów euro, przegłosowanych w 2005 r. na 2006 r.) został przyjęty przez Radę Administracyjną GSA. Zmodyfikowany projekt musi być rozpatrzony przez Radę Ecofin, a następnie przez Parlament Europejski w drugim półroczu 2006 r. Zwiększenie budżetu GSA o proponowaną kwotę stanowi warunek wstępny rekrutacji

niezbędnych pracowników i realizacji przyjętych działań. Oszczędności osiągnięte w ostatecznym rozrachunku na budżecie GJU, dzięki stopniowemu przenoszeniu działalności na GSA, powinny w pełni pokryć zwiększenie budżetu GSA, co powinno upewnić posłów o właściwym wykorzystaniu funduszy europejskich w ramach przedsięwzięcia przeniesienia działalności, nawet jeżeli w praktyce środki i budżety pochodzą z różnych źródeł.

3.8.4 Należy jak najszybciej dokonać oceny kosztów likwidacji GJU (zwłaszcza kosztu utrzymania personelu na potrzeby czynności likwidacyjnych) i pokryć wydatki związane z podatkami oraz VAT (na przykład opłaty za przeniesienie), wynikające z przeniesienia aktywów. Ponieważ władze belgijskie traktują GJU — której przesłały „list gwarantujący” — nie jako spółkę handlową, lecz jako osobę prawną w świetle prawa belgijskiego (podmiot o charakterze zbliżonym do stowarzyszenia), Wspólne Przedsiębiorstwo nie podlega opodatkowaniu od nadwyżek budżetowych wynikających z likwidacji. Kwota podatku powinna być zatem dość niska, tym bardziej, jeśli znaczna część funduszy zostanie przekazana przed likwidacją. Oczywiście tego rodzaju kwestie należy przewidywać, aby uniknąć nieprzyjemnych niespodzianek.

3.9 Negocjacje w sprawie umowy koncesyjnej i finalizacja działań technicznych

3.9.1 Zmodyfikowany budżet GJU na 2006 r. pozwoli kontynuować negocjacje w sprawie umowy koncesyjnej z zamiarem ich zakończenia najpóźniej w dniu 31 grudnia 2006 r. Jednocześnie sprzyja on przekazywaniu GSA wiedzy praktycznej i włączaniu go w negocjacje wraz ze wzrostem znaczenia GSA.

3.9.2 Należy podkreślić, że zgodnie ze sprawozdaniami różnych organów kontrolnych GJU i GSA odpowiedzialność za pilotowanie negocjacji, jeżeli nie zostaną one zakończone do dnia 31 grudnia 2006 r., przejmie GSA z dniem 1 stycznia 2007 r.

3.9.3 GJU powinna ponadto wprowadzić procedurę lub plan działania pozwalający na zamknięcie kwestii technicznych i sfinalizowanie dokumentacji technicznej przed datą likwidacji.

3.9.4 Rola i odpowiedzialność ESA podczas etapu odbierania i walidacji systemu, a następnie w procesie technicznego rozwoju systemu i utrzymania warunków funkcjonowania systemu po walidacji, powinny zostać sprecyzowane w umowie, która zostanie zawarta między GSA a ESA. W rzeczywistości udział ESA w Radzie Administracyjnej GSA nie w charakterze członka, jak w GJU, lecz w charakterze obserwatora, nie pozwala jej odgrywać równie czynnej roli w podejmowaniu decyzji. Rozporządzenie w sprawie GSA przewiduje, że współpraca z ESA powinna wykorzystywać w jak największym stopniu możliwości, jakie daje umowa ramowa zawarta między

Wspólnotą Europejską a ESA w dniu 25 listopada 2003 r., jeżeli może to być korzystne ⁽⁵⁾, a ESA może być poproszona o wsparcie techniczne i naukowe na rzecz Agencji ⁽⁶⁾. Bez względu na okoliczności Organ Nadzoru i ESA powinny zawrzeć umowę przed końcem 2006 r., aby mogła ona objąć działania związane z zakończeniem fazy rozwojowej, a do 2008 r. powinna zostać zawarta nowa umowa w celu określenia stosunków między Organem Nadzoru a ESA po zakończeniu fazy rozwojowej, czyli podczas fazy odbioru i walidacji systemu, oraz — w razie potrzeby — w okresie późniejszym, czyli podczas fazy operacyjnej.

4. Inne dodatkowe elementy wymagające rozważenia: odpowiedzialność międzynarodowa państw wprowadzających na orbitę satelity z konstelacji GALILEO

4.1 Satelity wprowadzone na orbitę podczas fazy IOV są obecnie własnością ESA (realizacja satelitów w ramach programu ESA GalileoSat). Po zakończeniu fazy walidacji na orbicie powinny one zostać przekazane GSA.

4.2 Zgodnie z umową między GJU a ESA, ESA odpowiada za wprowadzenie pierwszych satelitów na orbitę podczas fazy IOV i ich rejestrację w odpowiednim urzędzie Organizacji Narodów Zjednoczonych (*Office of Outer Space Affairs* w Wiedniu). Wprowadzenie na orbitę pierwszego satelity z konstelacji (GIOVE A) zostało przeprowadzone w grudniu 2005 r. przez operatora Starssem ze stacji Bajkonur przy użyciu rakiety Sojuz-ST.

4.3 W praktyce ESA powinna przeprowadzić przeniesienie własności satelitów według tych samych zasad, które stosowała w przypadku satelitów przygotowanych dla stron trzecich, na przykład Météosat lub Metop (przeniesienie własności między ESA a Eumetsat). Następnie należy przesłać właściwym organom powiadomienie o przeniesieniu własności satelitów znajdujących się na orbicie.

4.4 W świetle postanowień Traktatu o przestrzeni kosmicznej z 1967 r. i Konwencji o odpowiedzialności międzynarodowej z 1972 r. należy rozważyć schemat odpowiedzialności wynikający z wprowadzenia satelitów GALILEO na orbitę i ich wykorzystywania.

4.5 Zgodnie z różnymi kryteriami uznawania danego państwa za „państwo wprowadzające na orbitę”, z którego może wynikać odpowiedzialność międzynarodowa w przypadku szkód spowodowanych obiektami kosmicznymi na ziemi lub na orbicie, ESA mogłaby zostać uznana za „państwo wprowadzające na orbitę”, ponieważ jest uznawana za państwo, które „wprowadza na orbitę” satelity w fazie IOV i zawiera umowę wprowadzenia na orbitę z operatorem przeprowadzającym tę czynność.

4.6 Podobnie można zastanawiać się, czy Belgia może zostać uznana za państwo wprowadzające na orbitę ze względu na fakt, że GJU, wyraźnie zaangażowane w budowę i wprowadzenie na orbitę satelitów w fazie IOV, podlega jurysdykcji tego państwa (siedziba GJU znajduje się w Brukseli). W świetle

belgijskiego prawa krajowego wydaje się, że odpowiedzialność federalnego państwa belgijskiego może zostać uznana wyłącznie w odniesieniu do czynności przeprowadzanych na jego terytorium lub przy użyciu instalacji do niego należących lub podlegających jego jurysdykcji albo kontroli ⁽⁷⁾, co nie ma miejsca w niniejszym przypadku. Jednakże kwestia pozostaje otwarta w świetle prawa międzynarodowego.

4.7 Ponadto po rozwiązaniu GJU i przeniesieniu działalności między GJU a GSA satelity będą wprowadzane na orbitę na odpowiedzialność Organu Nadzoru. Z tego względu podmiot o międzynarodowej osobowości prawnej, z którym GSA jest powiązany, również może zostać uznany za państwo wprowadzające na orbitę. W konsekwencji należy przeanalizować zakwalifikowanie UE jako państwa wprowadzającego na orbitę nie tylko w stosunku do satelitów w fazie IOV, lecz również w przypadku wprowadzania na orbitę pozostałych satelitów z konstelacji GALILEO podczas fazy rozmieszczania i eksploatacji.

4.8 W przypadku fazy rozmieszczania i eksploatacji uwzględniona mogłaby być odpowiedzialność państwa, w którym ma siedzibę operator odpowiedzialny za konstelację (spółka posiadająca koncesję) i przeprowadzający wprowadzenie na orbitę. W związku z tym, że Francja (Tuluza) została wyznaczona jako siedziba posiadacza koncesji na podstawie umowy z dnia 5 grudnia 2005 r. między głównymi stronami koncesji, na Francji może spoczywać odpowiedzialność z tego tytułu.

4.9 Wreszcie państwo, pod którego jurysdykcją znajduje się operator dokonujący wprowadzenia na orbitę, również będzie uznane za państwo wprowadzające na orbitę. Podobną regułą można zastosować do państwa, którego terytorium lub instalacje są wykorzystywane w tym celu. Jeżeli wybranym operatorem będzie francuska spółka Ariespace, Francja może zostać uznana za państwo wprowadzające na orbitę.

4.10 Ze względu na występowanie kilku państw wprowadzających na orbitę należy sprecyzować relacje między różnymi podmiotami pod kątem odpowiedzialności za podział ryzyka między różne państwa wprowadzające na orbitę w przypadku szkód spowodowanych podczas wprowadzania na orbitę i funkcjonowania satelitów.

4.11 Należy zauważyć, że istnieje już umowa między ESA a Francją (umowa w sprawie ośrodka kosmicznego *Centre Spatial Guyanais* w Gujanie). Umowa obejmuje klauzule dotyczące odpowiedzialności międzynarodowej, przede wszystkim w przypadku wprowadzania na orbitę przeprowadzanego przez Ariespace. Wydaje się, że ma ona zastosowanie do programu GALILEO. Pytanie pozostaje otwarte, jeżeli chodzi o odpowiedzialność międzynarodową państw wprowadzających na orbitę podczas fazy funkcjonowania satelitów na orbicie oraz co do możliwości podpisania umowy *ad hoc* między Francją a pozostałymi państwami wprowadzającymi na orbitę (ESA, Belgia, UE).

⁽⁵⁾ Motyw 12 rozporządzenia w sprawie GSA
⁽⁶⁾ Art. 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie GSA

⁽⁷⁾ Ustawa belgijska w sprawie wprowadzania na orbitę i lotu obiektów kosmicznych lub sterowania nimi z dnia 17 września 2005 r., opublikowana w *Moniteur* z dnia 16 listopada 2005 r., nr 348. Art. 2 ust. 1 ustawy stanowi: „Niniejsza ustawa dotyczy czynności wprowadzania na orbitę i lotu obiektów kosmicznych lub sterowania takimi obiektami, przeprowadzanych przez osoby fizyczne lub prawne na obszarach podlegających jurysdykcji lub kontroli państwa belgijskiego lub przy użyciu instalacji stanowiących majątek ruchomy lub nieruchomy, będących własnością państwa belgijskiego lub podlegających jego jurysdykcji albo kontroli”.

Bibliografia

- 1) Rezolucja Rady z dnia 19 lipca 1999 r. w sprawie udziału Europy w nowej generacji usług nawigacji satelitarnej — GALILEO — faza tworzenia definicji (199/C 221/01);
- 2) Decyzja Rady nr 98/434/WE z 18.06.1998, DzU L 194 z 10.07.1998, str.15;
- 3) Rozporządzenie Rady (WE) nr 876/2002 z dnia 21 maja 2002 r. ustanawiające Wspólne Przedsiębiorstwo Galileo (wraz ze statusem GJU w załączniku);
- 4) Rozporządzenie Rady dotyczące bezpieczeństwa — decyzja 2001/264/WE z dnia 19 marca 2001 r. — DzU L 101 z 11.04.2001;
- 5) Umowa między Wspólnym Przedsiębiorstwem Galileo (GJU) a ESA — ESA/C(2002)51, rev.1 z dnia 23 kwietnia 2002 r.;
- 6) Organizacja i proces decyzyjny Wspólnego Przedsiębiorstwa Galileo — ESA/PB-NAV(2003)20 z dnia 5 września 2003 r.;
- 7) Rozporządzenie Rady (WE) nr 1321/2004 z dnia 12 lipca 2004 r. w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi;
- 8) Komunikat Komisji w sprawie nadzorowania europejskich agencji wykonawczych, COM(2002) 718 końcowy z 11.12.2002;
- 9) Umowa między UE a Chinami z dnia 30 października 2003 r.;
- 10) Umowa między UE a Izraelem z dnia 13 lipca 2004 r.;
- 11) Umowa między GJU a NRSCC z dnia 9 października 2004 r.;
- 12) Umowa między GJU a MATIMOP z dnia 6 września 2005 r.;
- 13) Umowa między GJU a ESA w imieniu NRSCC z dnia 9 października 2004 r.;
- 14) Umowa między GJU a ESA w imieniu MATIMOP z dnia 18 października 2005 r.;
- 15) Prawa i obowiązki nowych członków Wspólnego Przedsiębiorstwa Galileo — ESA/PB-NAV(2004)18 rev.2 z dnia 23 czerwca 2004 r.;
- 16) Prawa własności intelektualnej do programu Galileo: Własność i ochrona — ESA/PB-NAV (2004)26 z 23.09.2004;
- 17) Prawa własności intelektualnej do programu Galileo — GJU-EXC-2004-50 z 2.09.2004;
- 18) Umowa między partnerami przyszłej koncesji Galileo z dnia 5 grudnia 2005 r.;
- 19) Plan przejściowy przeniesienia działalności i wiedzy praktycznej GJU na GSA (GJU-ADB-2005-13 rev., z dnia 11 lutego 2006 r.);
- 20) Komunikat Komisji skierowany do Rady i Parlamentu Europejskiego: Włączenie programu EGNOS do programu Galileo, COM(2003) 123 końcowy z 19.03.2003;
- 21) Umowa ramowa między ESA a Wspólnotą Europejską, podpisana w dniu 25 listopada 2003 r. ESA/C-M(2004)4;
- 22) Opinia EKES-u w sprawie europejskiego programu radiowej nawigacji satelitarnej (GALILEO) — TEN/077 (12.09.2001);
- 23) Opinia EKES-u w sprawie wniosku w sprawie rozporządzenia Rady dotyczącego utworzenia wspólnego przedsiębiorstwa GALILEO (COM(2001) 336 końcowy — 2001/0136 CNS) — TEN/089 (28.11.2001);
- 24) Opinia EKES-u w sprawie komunikatu Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady — Sprawozdanie w sprawie postępu programu badawczego GALILEO na początku 2004 r. COM(2004) 112 końcowy — TEN/179 (20.06.2004);
- 25) Opinia EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wprowadzenia w życie fazy rozmieszczania i fazy operacyjnej europejskiego programu radiowej nawigacji satelitarnej COM(2004) 477 końcowy — 2004/0156 (COD) — TEN/203 (09.02.2005).

Bruksela, 13 września 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND